

מראה מקומות מסכת פסחים - פרק ראשוןהמפרש והיוצא בשיירא 26.1. פסחים ו. "ואמר רב יהודה אמר רב המפרש והיוצא בשיירא" עד "הני שלשים יום מאי עבידתייהו"

ואמר רב יהודה אמר רב: המפרש והיוצא בשיירא, קודם שלשים יום - אין זקוק לבער, תוך שלשים יום - זקוק לבער, אמר אביי: הא דאמרת תוך שלשים יום זקוק לבער - לא אמרן אלא שדעתו לחזור, אבל אין דעתו לחזור - אין זקוק לבער. אמר ליה רבא: ואי דעתו לחזור, אפילו מראש השנה נמי? - אלא אמר רבא: הא דאמרת קודם שלשים יום אין זקוק לבער - לא אמרן אלא שאין דעתו לחזור, אבל דעתו לחזור - אפילו מראש השנה זקוק לבער. ואזדא רבא לטעמיה, דאמר רבא: העושה ביתו אוצר, קודם שלשים יום - אין זקוק לבער, תוך שלשים יום - זקוק לבער. וקודם שלשים נמי לא אמרן אלא שאין דעתו לפנותו, אבל דעתו לפנותו - אפילו קודם שלשים יום נמי זקוק לבער

רש"י מסכת פסחים דף ו עמוד א

מפרש - מן היבשה לים, **בשיירא** - למקום רחוק, **קודם שלשים יום** - לפסח, ולקמן מפרש כנגד ששואלין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, ומאז חל עליו להיזהר בצרכי הפסח, **דעתו לחזור** - בימי הפסח, **אפילו מראש השנה נמי** - דכי הדר ביה בימי הפסח - עבר עליה, וההיא שעתא לאו ברשותיה היא דליבטליה, שהרי איסור הנאה הוא ואינו שלו, וכשראהו - עובר עליה, **אוצר** - שהכניס שם תבואה, ותחתיה חמץ, ואמרין לקמן: חמץ שנפלה עליו מפולת - הרי הוא כמבוער, **תוך שלשים זקוק לבער** - דלכתחלה לא זהו ביעורו, **קודם שלשים** - לא חלה חובת ביעור עליו, וכי מטי . ההיא שעתא - לא מחוייב, כדאמרן, דהא נפלה עליו מפולת

2. פסחים לא: "חמץ שנפל עליו מפולת" עד "תנא כמה"

משנה. חמץ שנפלה עליו מפולת - הרי הוא כמבוער. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו

גמרא. אמר רב חסדא: וצריך שיבטל בלבו

3. ר"ן פסחים ב: (בדפי הריף) ד"ה וגרסינן בירושלמי

וגרסינן בירושלמי ובספק אבל ודאי אפי' מר"ה כלומר דכי אמרי' קודם לפסח ל' יום אין זקוק לבער הני מילי בספק כלומר שאין שם חמץ ידוע אבל יש שם חמץ ידוע בודאי אפילו מראש השנה זקוק לבער ואינו נראה כן לפי גמרתנו דמדאמר לישנא דאין זקוק לבער ולא אמר אין זקוק לבדוק משמע דקודם ל' יום אפי' יש שם חמץ ידוע אין זקוק לבערו לפי שעשאוהו כחמץ שנפלה עליו מפולת דסגי ליה בביטול בעלמא

4. ר"ן פסחים ט: (בדפי הריף) ד"ה אמר רב חסדא "וכי מצרכינן בטול" עד סוף דבריו

וכי מצרכינן בטול ה"מ מדרבנן אבל מדאורייתא כיון שנפלה עליו מפולת אינו עובר עליו והכי תניא במכילתא בהדיא יצא חמצו של נכרי שהוא ברשותו של ישראל וחמץ שנפלה עליו מפולת אע"פ שהוא ברשותו של ישראל אבל אינו יכול לבערו

5. ר"ן בחידושו לפסחים ו. ד"ה אי דעתו

אי דעתו לחזור אפילו מר"ה נמי, כתב רש"י ז"ל דכי הדר בימי פסח עבר עליה וההיא שעתא לאו ברשותי דליבטלי שהרי אינו שלו וכשרואהו עובר עליו, ואינו ברור אצלי דודאי כל אינו זקוק לבער דאמר"ה הכא, ביטול מיהא בעי, דאי לא כיון שהוא ברשותו בפסח נמצא עובר עליו דקרינן ב"ל בכל גבולך, וראה לדבר דהא מדמינן ליה להעושה ביתו אוצר, ולא עדיף אוצר מנפלה עליו מפולת דאמר"ה לקמן דצריך שיבטל בלבו, אלא כך ראוי לומר דקודם ל" יום לא הזקיקוהו חכמים לבער, ובביטול דסגי מדאורייתא סגי ליה, ומקשי' אי דעתו לחזור אפ"ה מר"ה נמי ראוי שיבער דילמא אתי למיכל מיניה, ומסקינן דאה"נ, אלא דקודם ל" ואין דעתו לחזור בביטול בעלמא סגי ליה דהא לא אתי למיכל מיניה, אבל תוך ל" כיון שחלה עליו חובת ביעור (אוקימנא) [חייבוהו] לבער, זה נ"ל

6. רמב"ן פסחים ו. ד"ה ונראה לי "ודקתני במכילתא חמץ" עד סוף דבריו

ודקתני במכילתא חמץ שנפלה עליו מפולת, בשנפלה עליו גל אבנים גדול שאי אפשר לו לפנותו, אבל היה אפשר לו לפנותו עובר עליו ולפיכך אמרו וצריך שיבטל בלבו, וי"ל דין תורה בכולן הרי הוא כמבוער ומדבריהם צריך שיבטל בלבו גזירה שמא יפנה אותו ודעתו על החמץ

7. רמב"ן על התורה שמות יב:יט

לא ימצא בבתיכם - מנין לגבולין, ת"ל בכל גבולך (להלן יג ז). מה ת"ל בבתיכם, מה ביתך ברשותך אף גבולך ברשותך, יצא חמצו של נכרי שהוא אצל ישראל ולא קבל עליו אחריות. זה לרש"י. ואינו מכוון אצלי, שאין במשמע "ברשותך" להוציא חמץ של נכרי, שהרי ברשותו הוא, ובתים וגבולין שוין הן בו, שהרי שתייהן רשות שלו וממון של אחרים. ועוד, שחמץ של נכרי שלא קבל עליו אחריות אינו בא בהיקש הזה, שאין של בתים פשוט להיתר יותר משל גבולין, אבל בבתיים הוא במשמע איסור מן המקרא הזה דכתיב לא ימצא, והתירו יוצא לנו מדכתיב (להלן יג ז) לא יראה לך שאור, שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה, ואין לי אלא בגבולין בבתיים מנין, תלמוד לומר שאור שאור לגזירה שוה, כמו שמפורש בתחילת מסכת פסחים (ה א)

אבל המדרש הזה שדרשו מה ביתך ברשותך אף גבולך ברשותך אינו אלא להוציא חמצו של ישראל שהוא ברשות נכרי. וכן שנויה במכילתא (כאן) בבתיכם למה נאמר, לפי שנאמר בכל גבולך, שומע אני כמשמעו, ת"ל בבתיכם, מה ביתך ברשותך אף גבולך ברשותך, יצא חמצו של ישראל שהוא ברשות נכרי אע"פ שהוא יכול לבערו אבל אינו ברשותו, יצא חמצו של נכרי שהוא ברשות ישראל וחמץ שנפל עליו מפולת אע"פ שהוא ברשותו אבל אינו יכול לבערו וכו'. ופירושה, שהיה במשמע ולא יראה לך בכל גבולך שלא נניח חמצנו בכל גבולינו אפילו בבית של נכרי, ולכך בא בבתיכם להוציא ביתו של נכרי

ולמדנו מן הברייתא הזו שלא הוזהרנו מן התורה אלא שלא נקיים חמץ שלנו ברשותנו, בין בבתינו בין בגבולינו, אבל אם הפקדנו אותו ביד גוי בבית שלו אין אנו עוברים עליו בבל יראה ובל ימצא. וכן הדבר, שאם לא תאמר כן, על חמץ שלו עובר בכל מקום ואפילו הפקידו ביד גוי במדינת הים, ועל של נכרי אינו עובר עליו אפילו בביתו של ישראל, ואם כן למה נאמר "בבתיכם" ולמה נאמר "בגבולך", אין בין בתינו וגבולנו לבתי הגוים וגבוליהם הפרש, אלא שלא הוזהרנו ככל מן התורה אלא מרשותנו. אבל מדברי סופרים הוצרכנו לבער חמץ שלנו מכל מקום

ולפי זה אמרו בגמרא (פסחים ו א) ייחד לו בית אינו עובר עליו, לומר שחמץ של נכרי שקבל עליו אחריות אע"פ שנדון כשלו אינו אסור אלא ברשות ישראל, אבל ברשות גוי מותר, ואפילו מדבריהם לא גזרו עליו כלל. והרב לא סבר כן בפירוש גמרא דפסחים. וזה שסיימו בברייתא שכתבנו יצא חמצו של נכרי שהוא ברשות ישראל, מהיקש בתים וגבולין קאמר, דמה בגבולין מותר דכתיב לך, שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. אף בבתיים נמי מותר. ומוציא נמי חמץ שנפלה עליו מפולת גדולה שאין בידו לפקח הגל, והוא אבוד ממנו ומכל אדם שהוא מותר, דלא קרינא ביה שלך

8. בבא מציעא מב. "אמר שמואל כספים" עד "אמר רבא ומודי שמואל בערב שבת" "א"ל רב אחא בריה דרב יוסף" עד "וכמה אמר רפרם" ורש"י ד"ה הרי היא כמבוער, הכא מא

אמר שמואל: כספים אין להם שמירה אלא בקרקע... אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי: התם תנן: חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער, רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו. ותנא: כמה חפישת הכלב - שלשה טפחים. - הכא מאי? מי בעינן שלשה טפחים, או לא? - אמר ליה: התם משום ריחא - בעינן שלשה טפחים, הכא משום איכסויי מעינא - לא בעינן שלשה טפחים

רש"י מסכת בבא מציעא דף מב עמוד א

אין להם שמירה כו' - דאם לא שמרן ונגנבו - פשיעה היא, **הרי הוא כמבוער** - ואין צריך לבערו דאין כאן עוד בל יראה, **הכא מאי** - לענין שמירת כספים

9. רש"י פסחים ו. ד"ה אפילו מראש השנה נמי

אפילו מראש השנה נמי - דכי הדר ביה בימי הפסח - עבר עליה, וההיא שעתא לאו ברשותיה היא דליבטליה, שהרי איסור הנאה הוא ואינו שלו, וכשראהו - עובר עליה

10. ירושלמי פסחים א:א "היוצא לפרש קודם שלשים יום" עד "הכל נאמנין"

היוצא לפרש קודם שלשים יום אינו צריך לבדוק. בתוך שלשים צריך לבדוק. הדא דתימר בשיש בדעתו לחזור אבל אין בדעתו לחזור אפילו קודם שלשים יום צריך לבדוק ובספק אבל בודאי אפי' מראש השנה. א"ר בא ואפי' יש בדעתו לחזור צריך לבדוק שמא ימלך ולא יחזור

11. רמב"ם הל' חמץ ומצה ב:יט

המפרש בים והיוצא בשיירה תוך שלשים יום זקוק לבדוק, קודם שלשים יום אינו צריך לבדוק, ואם דעתו לחזור קודם הפסח צריך לבדוק ואחר כך יצא שמא יחזור ערב הפסח בין השמשות ולא יהיה לו פנאי לבער, ואם אין דעתו לחזור * אינו צריך לבדוק, וכן העושה ביתו אוצר, תוך שלשים יום זקוק לבדוק ואחר כך כונס אוצרו לתוכו, קודם שלשים יום אם דעתו לפנותו קודם הפסח צריך לבדוק ואחר כך עושהו אוצר, ואם אין דעתו לפנותו קודם הפסח אינו צריך לבדוק

12. ר"ן פסחים ב: (בדפי הריף) ד"ה המפרש

המפרש מן היבשה לים והיוצא בשיירה מן הישוב למדברות קודם ל' יום ולקמן מפרש משום דשואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם פסח ל' יום הלכך מההיא שעתא חלה עליו חובת ביעור פירש"י ז"ל שאין דעתו לחזור בתוך הפסח אבל דעתו לחזור בתוך הפסח אפילו קודם ל' יום זקוק לבער כדי שכשיחזור בימי הפסח לא ימצא חמץ בתוך ביתו ולפי זה איכא למימר דלא פליג אירושלמי דאמר לא אמרן אלא בשדעתו לחזור אבל אין דעתו לחזור אפילו קודם שלשים יום זקוק לבער וה"ק לא שנו שאין זקוק לבער אלא בשדעתו לחזור קודם הפסח אבל אין דעתו לחזור עד תוך הפסח אפי' קודם שלשים יום זקוק לבער ואחרים פירשו דשאין דעתו לחזור היינו שאין דעתו לחזור כלל עד אחר הפסח אבל דעתו לחזור בין בתוך הפסח בין קודם הפסח צריך לבער שמא יחזור ערב הפסח בין השמשות ולא יהיה לו פנאי לבער וכן כתב הר"ם במז"ל בפ"ב מהלכות חמץ ומצה ובירושלמי לא משמע הכי

13. טור אורח חיים סימן תל"ו "כתב אבי העזר" עד סוף דבריו

כתב אבי העזרי ישראל היוצא מבית עו"ג תוך ל' יום צריך לבער אע"פ שהעו"ג יתן בו חמץ שהמצוה מוטלת על ישראל לבער כשיוצא ממנו והני מילי במפרש ויוצא בשיירה אבל אם נכנס הישראל בבית אחר בעיר הזאת או אפי' הלך לעיר אחרת בודק שמה וא"צ לבדוק כאן ונ"ל שא"צ לבדוק כיון שהעכו"ם נכנס בביתו אף אם נשאר לישראל חמץ ודאי מתייבש ממנו י) ואין לך הפקר גדול מזה

14. משנה ברורה תל"ו סעיף קטן ל"ב "ולענין אם מחוייב לבדוק" עד "כתבו האחרונים כל שלשים יום"

ולענין אם מחוייב לבדוק בליל י"ד החדרים שבדעתו למכרן למחר לנכרי עם החמץ שלהם יש דעות בין האחרונים שדעת המקור חיים והחיי אדם שצריך לבדקן מאחר שלע"ע החדרים לא נמכרו והם ברשות ישראל ואפילו אם נמכרו

עדיין לא החזיק בהם הנכרי וגם המפתח הוא ברשות בעה"ב עדיין אמנם בתשובת בנין עולם סימן כ' חולק ודעתו דא"צ בדיקה דבזה עצמו שמוכר למחר לעכו"ם מקיים תשבתו וביעור ולא גרע מחמץ שמוצא אחר הבדיקה שמשייר למאכלו למחר ואינו מחויב לבער הכל ואף בזה בעת שמקיים בדיקה בביתו הוא משייר לאלו החדרים למוכרו למחר לעכו"ם וכן בתשובת חתם סופר סימן קל"א דעתו להקל כשמקיים מצות בדיקה בשאר חדרים וכן בספר אשל אברהם כתב דמסתברא להקל וכן פשוט המנהג עי"ש אך שצריך ליהדר שיבאר בעת המכירה שמוכר לו החדר וכל החמץ הנמצא בו (כדי לכלול בזה גם החמץ הנמצא בחורין ובסדקין) ולא יאמר לו בסתמא שמוכר לו החדר והיי"ש והשכר הנמצא בו [פתחי תשובה] ומ"מ אף דאין למחות ביד המקילין המוכר ביום י"ג שפיר עדיף טפי